Europos Parlamentas
2024-2029

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

2024/2125(INI)

24.03.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl 2025 m. lyčių lygybės strategijos
(2024/2125(INI))

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

Pranešėjas: Marko Vešligaj

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 10

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS 14

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl 2025 m. lyčių lygybės strategijos
(2024/2125(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 2 ir 3 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 8, 10, 19, 79, 83, 153 ir 157 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsnius,

– atsižvelgdamas į 2017 m. lapkričio 17 d. Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą ir pasirašytą Europos socialinių teisių ramstį ir į 2021 m. kovo 4 d. Komisijos komunikatą „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021)0102),

– atsižvelgdamas į 1979 m. gruodžio 18 d. Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims,

– atsižvelgdamas į 1995 m. rugsėjo 15 d. JT Pekino deklaraciją ir veiksmų platformą, taip pat į jos peržiūros konferencijų rezultatus,

– atsižvelgdamas į 2015 m. spalio 21 d. JT darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir joje nustatytus darnaus vystymosi tikslus (DVT), ypač į 5-ąjį DVT „užtikrinti lyčių lygybę ir įgalinti visas moteris ir mergaites“, taip pat į su ja susijusius tikslus ir rodiklius,

– atsižvelgdamas į 1951 m. birželio 29 d. Tarptautinės darbo organizacijos konvenciją dėl vienodo atlyginimo ir į 2019 m. birželio 21 d. Tarptautinės darbo organizacijos konvenciją dėl smurto ir priekabiavimo,

– atsižvelgdamas į 2011 m. gegužės 11 d. Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija),

– atsižvelgdamas į po 1975 m. priimtas EEB ir ES direktyvas dėl įvairių vienodo požiūrio į vyrus ir moteris aspektų (Direktyva 79/7/EEB[1], Direktyva 86/613/EEB[2], Direktyva 92/85/EEB[3], Direktyva 2004/113/EB[4], Direktyva 2006/54/EB[5], Direktyva 2010/41/ES[6]),

---

[1] 1978 m. gruodžio 19 d. Tarybos direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje, OL L 6, 1979 1 10, p. 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1979/7/oj.

[2] 1986 m. gruodžio 11 d. Tarybos direktyva 86/613/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris, kurie verčiasi savarankiška darbo veikla, įskaitant žemės ūkyje, principo taikymo ir dėl savarankiškai dirbančių moterų apsaugos nėštumo ir motinystės metu (OL L 359, 1986 12 19, p. 56, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1986/613/oj.

[3] 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo, OL L 348,

– atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/1158 dėl tėvų ir prižiūrinčiųjų asmenų profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2010/18/ES[7],

– atsižvelgdamas į 2022 m. lapkričio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (EU) 2022/2381 dėl biržinių bendrovių direktorių pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo ir susijusių priemonių[8],

– atsižvelgdamas į 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2023/970, kuria, nustatant darbo užmokesčio skaidrumo ir vykdymo užtikrinimo mechanizmus, griežčiau taikomas vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas[9],

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1385 dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje[10],

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1500 dėl lygybės įstaigoms taikomų standartų dėl vienodo požiūrio į moteris ir vyrus ir vienodų jų galimybių užimtumo ir profesinės veiklos srityje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2006/54/EB ir 2010/41/ES[11],

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1712, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos[12],

– atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Lygybės Sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020)0152),

– atsižvelgdamas į 2020 m. lapkričio 25 d. Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą „Trečiasis ES lyčių lygybės veiksmų planas. Vykdant ES išorės veiksmus įgyvendinama plataus užmojo lyčių lygybės ir moterų įgalėjimo darbotvarkė“ (JOIN(2020)0017) ir prie jo pridėtą 2020 m. lapkričio 25 d. bendrą tarnybų darbinį dokumentą dėl tikslų ir rodiklių, kuriais remiantis bus įgyvendinamas Trečiasis ES lyčių lygybės veiksmų planas (2021–2025) (SWD(2020)0284),

---

1992 11 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/85/oj.

[4] 2004 m. gruodžio 13 d. Tarybos direktyva 2004/113/EB, įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, OL L 373, 2004 12 21, p. 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2004/113/oj.

[5] 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (OL L 204, 2006 7 26, p. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/54/oj.

[6] 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/41/ES dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/1/EEB, OL L 180, 2010 7 15, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/41/oj.

[7] OL L 188, 2019 7 12, p. 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1158/oj.

[8] OL L 315, 2022 12 7, p. 44, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2381/oj.

[9] OL L 132, 2023 5 17, p. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/970/oj.

[10] OL L, 2024/1385, 2024 5 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj.

[11] OL L, 2024/1500, 2024 5 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1500/oj.

[12] OL L, 2024/1712, 2024 6 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1712/oj.

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 7 d. Komisijos komunikatą „Moterų teisių veiksmų gairės“ (COM(2025)0097),

– atsižvelgdamas į savo 2019 m. vasario 13 d. rezoliuciją dėl priešiškos reakcijos į moterų teises ir lyčių lygybę ES[13],

– atsižvelgdamas į savo 2019 m. lapkričio 28 d. rezoliuciją dėl ES prisijungimo prie Stambulo konvencijos ir kitų kovos su smurtu dėl lyties priemonių[14],

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. sausio 30 d. rezoliuciją dėl vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo[15],

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. spalio 23 d. rezoliuciją dėl lyčių lygybės ES užsienio ir saugumo politikoje[16],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. sausio 21 d. rezoliuciją dėl ES lyčių lygybės strategijos[17],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. sausio 21 d. rezoliuciją „Skaitmeninio lyčių atotrūkio panaikinimas: moterų dalyvavimas skaitmeninėje ekonomikoje“[18],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. vasario 11 d. rezoliuciją „25 metai po Pekino deklaracijos ir veiksmų platformos priėmimo: su moterų teisėmis susiję ateities uždaviniai Europoje“[19],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. birželio 10 d. rezoliuciją dėl lyčių lygybės skatinimo įgyjant išsilavinimą ir dirbant gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (STEM) srityse[20],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. birželio 24 d. rezoliuciją dėl lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių padėties Europos Sąjungoje, kiek tai susiję su moterų sveikata[21],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. rugsėjo 16 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl smurto lyties pagrindu nustatymo nauja nusikaltimų sritimi, nurodyta SESV 83 straipsnio 1 dalyje[22],

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. gruodžio 14 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai „Kova su smurtu dėl lyties: kibernetinis smurtas“[23],

---

[13] OL C 449, 2020 12 23, p. 102.
[14] OL C 232, 2021 6 16, p. 48.
[15] OL C 331, 2021 8 17, p. 5.
[16] OL C 404, 2021 10 6, p. 202.
[17] OL C 456, 2021 11 10, p. 208.
[18] OL C 456, 2021 11 10, p. 232.
[19] OL C 465, 2021 11 17, p. 160.
[20] OL C 67, 2022 2 8, p. 137.
[21] OL C 81, 2022 2 18, p. 43.
[22] OL C 117, 2022 3 11, p. 88.
[23] OL C 251, 2022 6 30, p. 2.

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. gruodžio 15 d. rezoliuciją dėl moterų ir vyrų lygybės Europos Sąjungoje 2018–2020 m.[24],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. kovo 10 d. rezoliuciją dėl Trečiojo ES lyčių lygybės veiksmų plano[25],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. gegužės 3 d. rezoliuciją dėl moterų ekonominės nepriklausomybės užtikrinimo skatinant verslumą ir savarankišką darbą[26],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. liepos 5 d. rezoliuciją „Bendri Europos veiksmai priežiūros srityje“[27],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. liepos 5 d. rezoliuciją dėl moterų skurdo Europoje[28],

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. birželio 1 d. rezoliuciją dėl seksualinio priekabiavimo ES ir judėjimo „MeToo“ įvertinimo[29],

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. balandžio 11 d. rezoliuciją dėl teisės į abortą įtraukimo į ES pagrindinių teisių chartiją[30],

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. gruodžio 19 d. rekomendaciją Tarybai dėl ES prioritetų 69-ojoje Jungtinių Tautų Moterų padėties komisijos sesijoje[31],

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 25 d. ES pagrindinių teisių agentūros (FRA), Eurostato ir Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) ataskaitą „ES tyrimas dėl smurto dėl lyties: pagrindiniai rezultatai“,

– atsižvelgdamas į EIGE 2024 m. gruodžio 10 d. paskelbtą 2020 m. lyčių lygybės indeksą,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Piliečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi teisė į vienodą požiūrį yra viena iš pagrindinių teisių, pripažįstamų Sutartyse[32] ir Pagrindinių teisių chartijoje, ir kadangi labai svarbu ją toliau plėtoti;

B. kadangi lyčių lygybė yra viena iš pagrindinių ES vertybių, pagrindinių teisių ir pagrindinis Europos socialinių teisių ramsčio principas, taip pat esminė pažangos sąlyga;

---

[24] OL C 251, 2022 6 30, p. 23.
[25] OL C 347, 2022 9 9, p. 150.
[26] OL C 465, 2022 12 6, p. 54.
[27] OL C 47, 2023 2 7, p. 30.
[28] OL C 47, 2023 2 7, p. 2.
[29] OL C, C/2023/1224, 2023 12 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1224/oj.
[30] OL C, C/2025/1279, 2025 3 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1279/oj.
[31] Priimti tekstai, P10_TA(2024)0075.
[32] ES sutarties 2 straipsnis ir 3 straipsnio 3 dalis, SESV 8, 10, 19 ir 157 straipsniai ir ES pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniai.

C. kadangi smurtas dėl lyties vis dar yra plačiai visame pasaulyje, įskaitant ES, paplitęs reiškinys ir turi sunkių pasekmių aukoms ir visuomenei;

D. kadangi kiekvienas asmuo Europos Sąjungoje turi teisę į kuo geresnę fizinę ir psichinę sveikatą;

E. kadangi visoje ES vis dar išlieka darbo rinkos skirtumų ir stinga tinkamų darbo sąlygų bei nepakankamai užtikrinama moterų darbuotojų sauga, o esamas vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkis didele dalimi yra darbo, atliekamo sektoriuose, kuriuose daugiausia dirba moterys, sistemingo nuvertinimo pasekmė; kadangi dėl to siekiant panaikinti vyrų ir moterų darbo užmokesčio atotrūkį reikia spręsti klausimą dėl vienodo užmokesčio už vienodos vertės darbą;

F. kadangi besiformuojančios skaitmeninės technologijos yra veiksnys, keliantis riziką lyčių lygybei, ir kadangi jos galėtų įtvirtinti bei sustiprinti esamus lyčių nelygybės, diskriminacijos ir smurto prieš moteris ir mergaites modelius;

G. kadangi visoje ES slaugytojo pareigas neproporcingai atlieka moterys, o tai prisideda prie nelygybės;

H. kadangi moksliniai tyrimai rodo, kad moterims visame pasaulyje nepakankamai atstovaujama visais ekonominių ir politinių sprendimų priėmimo lygmenimis ir kad lyčių lygybės užtikrinimas politiniame gyvenime yra tolima perspektyva;

I. kadangi daugelis moterų ir pažeidžiamų grupių, įskaitant asmenis su negalia, nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje esančius asmenis, rasinę diskriminaciją patiriančius asmenis, etninių, mažumų ar migrantų kilmės asmenis, vyresnio amžiaus asmenis ir LGBTIQ+ asmenis, Europos Sąjungoje patiria sąveikinę nelygybę ir diskriminaciją;

J. kadangi Moterų teisių veiksmų gairėse dar kartą patvirtinamas tvirtas ES įsipareigojimas užtikrinti lyčių lygybę ir moterų teises ir daryti pažangą šioje srityje, nustatant principus ir ilgalaikę pažangos viziją, kuriais bus grindžiama Lyčių lygybės strategija po 2025 m.;

1. ragina Komisiją pateikti plataus užmojo 2026–2030 m. lyčių lygybės strategiją, kurioje būtų numatytos konkrečios, apčiuopiamos teisėkūros ir ne teisėkūros priemonės toliau nurodytose pagrindinėse srityse;

Smurtas dėl lyties

2. ragina Komisiją nustatyti, kad smurtas dėl lyties yra nauja nusikaltimų sritis, kuri turi būti nurodyta SESV 83 straipsnio 1 dalyje, siekiant veiksmingai kovoti su visų formų smurtu prieš moteris ir mergaites – tai yra vienas iš labiausiai paplitusių pagrindinių teisių pažeidimų Europos Sąjungoje;

3. primygtinai ragina Komisiją pripažinti moterų žudymą dėl lyties atskiru nusikaltimu;

4. ragina Komisiją stebėti ir skatinti greitą Direktyvos (ES) 2024/1385 dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje perkėlimą į nacionalinę teisę ir pateikti savo rekomendaciją dėl žalingos praktikos prieš moteris ir mergaites prevencijos;

5. ragina Komisiją pasiūlyti ES teisės aktus, kuriais būtų kriminalizuojamas iššaginimas remiantis sutikimo nebuvimo požymiu; pakartoja, kad iššaginimas yra ne tik moterų pagrindinių teisių ir fizinio savarankiškumo pažeidimas, bet ir seksualinio moterų ir mergaičių išnaudojimo forma;

Visapusiška lyčiai atžvalgi sveikatos priežiūra

6. primygtinai ragina Komisiją užtikrinti moterims ir mergaitėms visuotines galimybes gauti lyčiai atžvalgios sveikatos priežiūros paslaugas;

7. ragina Komisiją ES lygmeniu pašalinti kliūtis, trukdančias visoms moterims naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis;

8. ragina Komisiją užtikrinti visapusiškas ir vienodas galimybes visoms moterims ir mergaitėms naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis, įskaitant teisę į saugų ir teisėtą nėštumo nutraukimą;

Lyčių lygybė ir moterų įgalinimas darbo pasaulyje

9. ragina Komisiją stebėti ir skatinti greitą Direktyvos dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio[33], Darbo užmokesčio skaidrumo direktyvos[34] ir Direktyvos dėl moterų valdybose[35] perkėlimą į nacionalinę teisę;

10. primygtinai ragina Komisiją parengti gaires, pagal kurias būtų galima ES mastu apibrėžti ir palyginti darbo vertę, ir skubiai nustatyti lyčių atžvilgiu neutralias darbo vertinimo priemones ir kriterijus siekiant geriau įvertinti darbą, atliekamą sektoriuose, kuriuose daugiausia dirba moterys, ir sąžiningiau už jį atlyginti;

Moterų teisės ir lyčių lygybė švietimo, mokymo ir skaitmeninėje srityse

11. primygtinai ragina Komisiją užtikrinti lyčių aspektu įtraukią prieigą prie visų lygių švietimo ir parengti aukštos kokybės švietimo medžiagos standartus, kuriais būtų skatinama lyčių lygybė ir naikinami lyčių stereotipai, įskaitant visapusiško lytinio švietimo ir sutikimo skatinimą;

12. ragina Komisiją parengti ir patvirtinti visų formų smurto dėl lyties, žalingo elgesio ir naratyvų, kurie kenkia moterų ir mergaičių raiškai internete ir realiame gyvenime ir ją diskredituoja, visiško netoleravimo skaitmeninėje aplinkoje politiką ir teikti pirmenybę prevencinėms ir apsaugos priemonėms visose skaitmeninės politikos srityse;

Darbo ir asmeninio gyvenimo suderinimas

13. ragina Komisiją Europos priežiūros strategiją paversti išsamiu Europos priežiūros kursu, kuriame būtų numatytos privalomos teisėkūros ir finansinės priemonės, skirtos

[33] 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (OL L 275, 2022 10 25, p. 33, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).
[34] Direktyva (ES) 2023/970.
[35] Direktyva (ES) 2022/2381.

investuoti į prieinamas, įperkamas ir kokybiškas vaikų priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugas;

14. pabrėžia, kad reikia siekti ES įgyvendinti po lygiai uždirbančių ir vienodas priežiūros pareigas turinčių asmenų modelį, taip pat persvarstyti ir pakoreguoti Barselonos tikslus šiuo atžvilgiu, taip pat toliau plėtoti priemones dėl motinystės ir tėvystės atostogų, siekiant užtikrinti vienodesnę lyčių pusiausvyrą priežiūros pareigų srityje;

Vienodas atstovavimas ir politinis dalyvavimas

15. primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad visuose rinkimuose būtų laikomasi teisės aktuose nustatytų lyčių kvotų ir pagal „užtrauktuko“ sistemą sudarytų sąrašų, grindžiamų lyčių lygybe, ir užtikrinti institucinę lyčių lygybę visais sprendimų priėmimo lygmenimis;

Feministinė užsienio politika

16. ragina Komisiją skatinti užsienio, saugumo, prekybos ir vystymosi politiką, pagal kurią pirmenybė būtų teikiama lyčių lygybei, laikantis vadinamojo „trijų R principo“ (teisės, atstovavimas ir ištekliai, angl. *rights, representation and resources*);

Kova su prieš lyčių lygybę nukreiptais judėjimais

17. primygtinai ragina Komisiją parengti išsamią priemonę, skirtą stebėti demokratijos regresui ir blogėjimui moterų teisių srityse, kurios yra glaudžiai susijusios, ir su tuo kovoti, ir užtikrinti, kad lyčių lygybė išliktų prioritetu visoje ES;

Kompleksinės priemonės lyčių lygybei užtikrinti

18. dar kartą nurodo, kad visos pastangos siekiant pažangos lyčių lygybės srityje turi būti vykdomos visapusiškai laikantis sąveikiškumo ir lyčių aspekto integravimo principų;

19. ragina Komisiją užtikrinti ir toliau plėtoti lyčių aspekto integravimą į savo struktūras, metodus ir priemones ir užtikrinti, kad lyčių aspektas būtų integruotas į visus Komisijos pasiūlymus, įskaitant visas biudžeto procedūras;

20. primygtinai ragina Komisiją naujojoje lyčių lygybės strategijoje naudoti ir toliau plėtoti sąveikiškumą kaip kompleksinį principą;

°

° °

21. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Lyčių lygybė kartu su moterų teisėmis yra vienos iš **pagrindinių** Europos Sąjungos **vertybių**; jos yra būtina ir nedaloma žmogaus teisių dalis. Jos yra teisinės valstybės nacionaliniu, Europos ir tarptautiniu lygmenimis pagrindas ir tikslas, taip pat tinkamiausi ir svarbiausi mūsų demokratinių valstybių sveikatos ir atsparumo rodikliai.

Atsižvelgiant į dabartines geopolitines aplinkybes ir pasaulinius procesus, dabar kaip niekad svarbu pateikti **plataus užmojo moterų teisių ir lyčių lygybės darbotvarkę**, todėl šis pranešimas rengiamas itin svarbiu Europos Sąjungai metu. Naujojoje Europos lyčių lygybės strategijoje po 2025 m. turi būti laikomasi ankstesniais metais nustatytų standartų ir toliau visapusiškai siekiama **lyčių lygybės visais lygmenimis ir visose srityse visiems asmenims be diskriminacijos**. Be to, naujojoje strategijoje turi būti imtasi **ryžtingų veiksmų** dėl anksčiau priimtų teisės aktų įgyvendinimo.

Naujoji strategija bus parengta tuo metu, kai bus padaugėję prieš lyčių lygybę nukreiptų ir antidemokratinių judėjimų, todėl tekstas, kurį pateiks Komisija, turi **atspindėti aiškų institucinį atsidavimą ir konkrečius įsipareigojimus apsaugoti ir toliau plėtoti lyčių lygybės teisės aktus ir taip apsaugoti mūsų demokratiją.** Demokratijos nėra be lygiateisio ir aktyvaus moterų ir mergaičių dalyvavimo ir įsitraukimo, o asmenys, siekiantys išardyti mūsų institucinę sistemą, pažeidžia moterų teises. Šios darbotvarkės yra tarpusavyje susijusios, todėl reikalingas **europinis atsakas**. Toks atsakas turi būti visų sričių politikoje ir visais lygmenimis, aiškiai **integruojant lyčių aspektą** į mūsų darbą.

Šiandieninis pasaulis smarkiai pasikeitė nuo tada, kai buvo priimta paskutinė lyčių lygybės strategija[1], todėl turi būti tinkamai reguliuojamos naujos sritys: nuo smurto prieš moteris ir mergaites ir priekabiavimo prie jų skaitmeninėje erdvėje ir darbo pasaulyje iki būtinybės turėti taiką stiprinančią feministinę užsienio politiką ir lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių, kaip pagrindinių žmogaus teisių, įskaitant galimybę saugiai ir teisėtai nutraukti nėštumą, apsaugos. Į savo įvairių sričių politiką taip pat turime įtraukti **sąveikinį požiūrį**, nes puikiai suprantame, kad tam tikros grupės, pvz., migrantės, LGBTIQ asmenys, romų tautybės moterys, moterys su negalia Europos Sąjungoje patiria daugialypę sąveikinę diskriminaciją. Mes turime tinkamai ir greitai panaikinti visą šią diskriminaciją.

Neseniai pristatytos **Moterų teisių veiksmų gairės**[2] yra žingsnis teisinga linkme, pripažįstant daugelį problemų, su kuriomis šiandien susiduriame kalbėdami apie moterų teises, tačiau reikia žengti žingsnį į priekį ir naujojoje lyčių lygybės strategijoje numatyti **konkrečias teisėkūros ir ne teisėkūros priemones**, kuriomis būtų siekiama sukurti iš tiesų lygių lyčių visuomenę.

Smurtas dėl lyties pagal Europos lyčių lygybės instituto apibrėžtį yra bet kokios rūšies smurtas dėl asmens lyties – nuo fizinio, emocinio, finansinio iki reprodukcinio smurto – ir, nors bet kuris asmuo gali patirti smurtą dėl lyties, daugiausia jį patiria moterys[3]. Naujausiame lyčių lygybės indekso teminės srities leidinyje[4] konkrečiai nagrinėtas smurto dėl lyties klausimas ir iš duomenų matyti, kad 31 proc. moterų Europos Sąjungoje nuo 15 metų yra

[1] OL C 364, 2020 10 28, p. 77–86.
[2] Komisijos komunikatas „Moterų teisių veiksmų gairės“ (COM(2025) 97 final).
[3] https://eige.europa.eu/gender-based-violence.
[4] „2024 m. lyčių lygybės indeksas. Kova su smurtu prieš moteris, kova su lyčių nelygybe“, paskelbta 2025 m.

patyrusios fizinį ir (arba) seksualinį smurtą. Tai rodo, kad, nors Europos Sąjungoje pasiekta pažangos teisėkūros ir ne teisėkūros srityse[5], **smurtas dėl lyties** tebėra viena iš pagrindinių problemų, trukdančių susikurti tikrai lygių lyčių visuomenei, vis dar yra labai paplitęs visoje Sąjungoje, todėl jis turi būti toliau sprendžiamas Europos lygmeniu ir turi būti aiškiai **ES teisėje apibrėžtas kaip nusikaltimas**. Iš naujausių duomenų matyti, kad galiojančių teisės aktų, pvz., **Direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje**, įgyvendinimas yra neatidėliotinas klausimas, kuris turi būti stebimas ir tinkamai valdomas. Taip pat reikia performuluoti ir toliau plėtoti tam tikrus ankstesnio teisėkūros darbo aspektus, pavyzdžiui, sutikimu grindžiamas apibrėžtis, **į ES nustatytą nusikaltimų sąrašą įtraukiant iššaginimą ir pripažįstant, kad moterų nužudymas dėl lyties yra atskira nusikalstama veika, kuri nėra tapati nužudymui**, tačiau taip pat reikia akcentuoti kai kurias mažiau žinomas smurto dėl lyties kategorijas, pvz., akušerinį smurtą ir atsisakymą suteikti priežiūrą nėštumo nutraukimo atveju. Taip pat norime, kad būtų padaryta pažanga įgyvendinant rekomendacijas dėl žalingos praktikos.

Kiekvienas asmuo Europos Sąjungos turi teisę į **kuo geresnę fizinę ir psichinę sveikatą**, o nustatant ir įgyvendinant visų sričių Sąjungos politiką ir veiklą turi būti užtikrinta **aukšto lygio žmonių sveikatos apsauga**[6]. Teisė gauti sveikatos priežiūros paslaugas įtvirtinta Europos socialinių teisių ramsčio 16 principe, o veiksmų plane mes raginame valstybes nares spręsti nelygybės sveikatos srityje problemą. Lyčių lygybės indeksas rodo lėtą pažangą lyčių lygybės srityje sveikatos srityje: dviejuose trečdaliuose valstybių narių moterų ir vyrų, kurie mano, kad jų sveikata yra labai gera arba gera, dalis mažėja, o daugeliui sąlygų, kurias lemia lytis ir lytis, trūksta pakankamai mokslinių tyrimų, finansavimo ir išteklių, įskaitant prioritetų nustatymą[7].

Lytinė ir reprodukcinė sveikata bei teisės – vienas esminių diskusijos dėl žmogaus teisių klausimų. Jos neatskiriamos nuo naudojimosi pagrindine teise į sveikatą ir lyčių lygybės užtikrinimo bei smurto dėl lyties panaikinimo. Asmens fizinis savarankiškumas ir teisė priimti sprendimus dėl savo kūno ir gyvenimo yra būtina sąlyga siekiant lyčių lygybės. Lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių pažeidimai yra žmogaus teisių pažeidimai. Visos su lytine ir reprodukcine sveikata bei teisėmis susijusios problemos, su kuriomis susiduriama valstybėse narėse, yra Europos bendros problemos ir tai yra žmogaus teisių ir sveikatos klausimas, kurį reikia spręsti taikant vieningą požiūrį. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) pripažįsta, kad būtina užtikrinti visuotinę prieigą prie lytinės ir reprodukcinės sveikatos paslaugų kaip teisės į sveikatą dalį. Siekiame parengti lyčių lygybės strategiją, kuria būtų užtikrinta visuotinė prieiga prie visapusiško, pagal amžių tinkamo ir įrodymais grindžiamo lytiškumo ir santykių švietimo, įvairių aukštos kokybės, prieinamų, įperkamų šiuolaikinių kontracepcijos metodų ir reikmenų, konsultavimo šeimos planavimo klausimais, nevaisingumo gydymo ir informacijos apie kontracepciją, taip pat nemokamos, saugios ir teisėtos priežiūros nėštumo nutraukimo atveju.

Padėtis Europos **darbo rinkoje** verčia skubiai imtis visapusiškų veiksmų, kad būtų panaikinta esama nelygybė. Viena iš trijų moterų ES neturi apmokamo darbo, taip pat Sąjungoje moterys dirba didžiąją dalį darbo ne visą darbo dieną. Moterų darbas tradiciškai nepakankamai vertinamas ir lyčių segregacija tebėra didelė – mažiau pelninguose sektoriuose moterų yra

[5] Pavyzdžiui, Direktyvos dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu šeimoje priėmimas ir ES prisijungimas prie Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencija).
[6] OL C 326, 2012 10 26, p. 391–407.
[7] EIGE, „Poveikio veiksnys: lyčių lygybės ES orientyrai ir galimybės“, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2025 m. (dar nepaskelbta).

gerokai daugiau nei vyrų. **Moterų įgalėjimas darbo pasaulyje** yra itin svarbus žingsnis kalbant apie socialinį ir ekonominį vystymąsi ir išankstinė stiprios konkurencingos ekonomikos sąlyga. Todėl labai svarbu sparčiai į nacionalinę teisę perkelti **Darbo užmokesčio skaidrumo direktyvą**, pabrėžiant, kad reikia ieškoti būdų, kaip išplėsti jos taikymo sritį. Be to, turi būti įgyvendintos **Direktyva dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio** ir **Direktyva dėl moterų valdybose**. Šiame pranešime pripažįstama, kad pagrindinė vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo priežastis yra sistemingai mažesnis darbo užmokestis sektoriuose, kuriuose daugiausia dirba moterys (priežiūros, sveikatos priežiūros, švietimo, mažmeninės prekybos), palyginti su darbo užmokesčiu sektoriuose, kuriuose dominuoja vyrai, o tai taip pat lemia tai, kad šie sektoriai nėra patrauklūs vyrams, o tai stiprina žalingas normas ir stereotipus. Būtina skubiai parengti gaires, pagal kurias būtų galima ES mastu apibrėžti ir palyginti „*darbo vertę*“, ir nustatyti lyčių atžvilgiu neutralias darbo vertinimo priemones ir kriterijus siekiant geriau įvertinti darbą sektoriuose, kuriuose daugiausia dirba moterys, ir sąžiningiau už jį atlyginti. Būtina spręsti saugos darbe klausimą tiek darbo erdvėse, tiek nuotolinio darbo kontekste.

Švietimas ir mokymas yra labai svarbūs lyčių lygybei ir visų asmenų gebėjimui prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių, o tretinis išsilavinimas yra labai svarbus kokybiškų darbo vietų galimybėms. Šiandien Europos Sąjungoje horizontalioji ir vertikalioji lyčių segregacija švietimo srityje vis dar išlieka ir kenkia lyčių lygybei. Todėl labai svarbu suteikti visapusišką ir nevaržomą prieigą prie švietimo, mokymo ir remti moterų dalyvavimą gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos švietimo ir visose kitose srityse bei siekti karjeros jose. Apskaičiuota, kad ES yra 8 mln. IRT specialistų, tačiau tik 17 proc. jų yra moterys. Visame pasaulyje tik 22 proc. DI specialistų yra moterys. Šių sričių ir su jomis susijusių darbo vietų svarba didėja, todėl turime užtikrinti, kad moterys nebūtų paliktos nuošalyje ir kad jos būtų saugios skaitmeninėje erdvėje, be kita ko, sprendžiant algoritmų ir kitų dabartinių priemonių klausimą. Žinodami, kad dabartinė privačios nuosavybės struktūra ir pagrindiniai didelių interneto platformų veikėjai sukūrė internetinį pasaulį, kenkiantį moterų teisėms ir lyčių lygybei, turime sugebėti spręsti šią problemą ir apsaugoti visas moteris ir mergaites visoje ES. Be to, vyrai turi būti skatinami dirbti sektoriuose, kuriuose dominuoja moterys, užtikrinant geresnes darbo sąlygas ir teisingą darbo užmokestį. Pagal naująją lyčių lygybės strategiją privalo būti sukurta sistema, pagal kurią mergaitėms ir berniukams bus sukurtos saugios erdvės mokytis, tėvai ir mokytojai bus mokomi apie lyčių stereotipus ir bus sukurti teigiami moterų ir feministinių vyrų sektini pavyzdžiai.

Pareigos, susijusios su vaikų ir kitų priklausomų asmenų **priežiūra**, yra didelis moterų dalyvavimo darbo rinkoje suvaržymas. Dėl neapmokamų priežiūros pareigų ES darbo rinkoje nedalyvauja apie 7,7 mln. moterų ir tik 450 000 vyrų. Namų ūkių lygmeniu nevienodas neapmokamo priežiūros darbo pasiskirstymas tarp moterų ir vyrų apriboja vienodą moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir karjeros raidą. Tokia padėtis kenkia tikrai teisingos **profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros** sistemos sukūrimui, todėl šie klausimai turi būti sprendžiami naujojoje strategijoje. Mūsų tikslas – siekti, kad visuomenėje būtų pasiektas „*vienodo slaugytojo – vienodai uždirbančio asmens*“ modelis. Todėl turime atidžiai stebėti, vertinti ir prireikus toliau plėtoti **Profesinio ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros direktyvą**, tačiau taip pat reikia parengti **Europos priežiūros kursą**, grindžiamą Europos priežiūros strategija, priimant privalomus teisės aktus ir numatant finansavimą ES lygmeniu. Moterims tenka įvairių kategorijų priežiūros našta, todėl turime suvienodinti sąlygas Europos lygmeniu.

Iš įvairių žmonių sudarytos grupės priima geresnius, įtraukesnius ir tvaresnius sprendimus.

Tik sprendimai, kuriais atsižvelgiama į kiekvieno asmens nuomonę, yra tinkami kurti ateičiai, kuri būtų geresnė visiems, o **moterys, einančios su sprendimų priėmimu susijusias pareigas**, yra labai svarbūs sektini pavyzdžiai ir padeda formuoti lygiavertės ateities sistemą. Turime šalinti politinio ir ekonominio lygmens sprendimų priėmimo spragas, taip pat spręsti institucinės nelygybės, trukdančios moterims išnaudoti visą savo potencialą, problemą.

Didėjančių pasaulinių konfliktų ir netikrumo laikais **ES užsienio, gynybos ir saugumo politika turi būti feministinė**, o moterų teisių ir lyčių lygybės užtikrinimas yra vienas iš horizontaliųjų principų ir pagrindinių tikslų. Vykdydami savo išorės politiką turime sugebėti atspindėti taikos stiprinimo misiją, o viena iš būtinų sąlygų tam yra lygiateisis moterų – lyderių ir suinteresuotųjų asmenų, dalyvavimas. Moterų teisių propagavimui ir apsaugos darbotvarkei, taip pat paramai aktyvistėms, pedagogėms ir lyderėms konfliktų zonose turi būti teikiamas prioritetas visose ES atsako į konfliktus strategijose, taip pat bet kokiose reagavimo į krizes priemonėse ir mechanizmuose. Visiems ES išorės veiksmams turi būti taikomas vadinamasis „trijų R principas“ (teisės, atstovavimas ir ištekliai, angl. *rights, representation and resources*).

PRIEDAS. SUBJEKTAI ARBA ASMENYS, IŠ KURIŲ PRANEŠĖJAS GAVO INFORMACIJOS

Pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį pranešėjas pareiškia, kad, rengdamas šį pranešimo projektą, gavo informacijos iš šių subjektų ar asmenų:

Subjektas ir (arba) asmuo
European Parliamentary Forum for Sexual & Reproductive Rights
The International Planned Parenthood Federation (IPPF) European Network
Center for Reproductive Rights
European Women's Lobby
Foundation for European Progressive Studies (FEPS)
European Institute for Gender Equality
B.a.B.e. Budi aktivna. Budi emancipiran.
Fertility Europe
Center for Women Victims of War (ROSA)
The Directorate-General for Justice and Consumers (DG JUST) of the European Commission
European Trade Union Confederation (ETUC)
European Public Service Union (EPSU)

Šį sąrašą parengė ir visą atsakomybę už jį prisiima pranešėjas.

Jeigu sąraše esančių fizinių asmenų tapatybę galima nustatyti pagal jų vardą ir pavardę, jų pareigas arba pagal abu požymius, pranešėjas pareiškia, kad jis atitinkamiems fiziniams asmenims pateikė Europos Parlamento pranešimą dėl duomenų apsaugos Nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), kuriame išdėstytos jų asmens duomenų tvarkymui taikomos sąlygos ir su tuo tvarkymu susijusios teisės.